

Aan de Minister van Justitie en Veiligheid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Verzending nota n.a.v. verslag Wtmo naar Eerste Kamer

Datum
25 september 2025

Onze referentie
6763113

Bijlage(n)
1

Bijlage(n)

1. Nota naar aanleiding van het verslag

1. Aanleiding

- Op 1 april 2025 is het wetsvoorstel transparantie en tegengaan ondermijning door maatschappelijke organisaties (Wtmo) aangenomen door de Tweede Kamer.
- De Eerste Kamer heeft op 3 juni 2025 verslag uitgebracht. In reactie daarop is de nota n.a.v. het verslag opgesteld.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met verzending naar de Eerste Kamer van de nota n.a.v. het verslag.

3. Kernpunten

- In het rapport van de Parlementaire Ondervragingscommissie Ongewenste Beïnvloeding (POCOB) is al in 2020 geconcludeerd dat er sprake is van beïnvloeding van maatschappelijke organisaties in Nederland, door of vanuit onvrije landen.¹
- Doel van het wetsvoorstel is dan ook om, in het kader van de handhaving van de openbare orde en het algemeen belang te zorgen voor meer inzicht in financiële stromen naar maatschappelijke organisaties (MO's) die in Nederland hun activiteiten ontplooiën. Dit draagt ook bij aan het tegengaan van (het risico op) ongewenste (statelijke) beïnvloeding.
- Het wetsvoorstel wordt genoemd in het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma, namelijk dat de behandeling van de Wtmo wordt voortgezet.
- Tevens wordt met het wetsvoorstel uitvoering gegeven aan de motie Omtzigt/Lodders waarin de regering is verzocht om een voorstel te doen voor een verplichting voor bepaalde stichtingen om een jaarrekening te deponeren.²
- Tot slot wordt met dit voorstel uitvoering gegeven aan de motie Becker c.s., die de regering verzoekt handhavingsinstrumenten beschikbaar te hebben die ontvangen financiële middelen kunnen bevriezen, organisaties kunnen verbieden deze financiële middelen te ontvangen, of deze verbeurd te kunnen verklaren, wanneer sprake is van ondermijning van onze democratische waarden, fundamentele vrijheden en/of mensenrechten.³
- Het wetsvoorstel bestaat uit drie pijlers: 1) inzicht in donaties aan maatschappelijke organisaties op verzoek van de burgemeester of het OM, 2) een

¹ Kamerstukken II 2020/21, 35 228, nr. 4.

² Kamerstukken II 2017/18, 34 566, nr. 10.

³ Kamerstukken II 2020/21, 35 228, nr. 7.

handhavingsinstrumentarium bij (dreigende) ondermijning van de democratische rechtsstaat of het openbaar gezag en 3) een verplichting voor stichtingen om hun balans en staat van baten en lasten bij het Handelsregister te deponeren. Zie uitgebreider punt 4 hieronder.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Datum
25 september 2025

Onze referentie
6763113

4. Toelichting

4.1. Hoofdpijnen Wtmo

De Wtmo bestaat uit drie pijlers:

- 1) *Inzage in donaties op verzoek van burgemeester en OM*
- De burgemeester, het OM en andere specifiek aangewezen overheidsinstanties (bijv. JUSTIS, AIVD, MIVD) krijgen de bevoegdheid om een informatieverzoek te doen aan een MO over een of meer donaties vanaf €15.000. Gevraagd kan worden naar de omvang van een of meer donaties, alsmede naar de herkomst en de persoon van de donateur.
- De burgemeester kan een informatieverzoek alleen doen bij een (dreigende) verstoring van de openbare orde. Het OM kan een informatieverzoek doen bij ernstige twijfel of de wet of de statuten te goeder trouw worden nageleefd dan wel of het bestuur naar behoren wordt gevoerd. De burgemeester moet voorafgaand aan een verzoek overleg voeren met het OM.
- Als een organisatie niet meewerkt, kan een dwangsom worden opgelegd en de organisatie pleegt bovendien een economisch delict. Bestuurders van een organisatie die weigeren mee te werken kunnen worden geconfronteerd met een bestuursverbod van maximaal 5 jaar.

2) Deponeringsplicht stichtingen

Stichtingen zijn nu verplicht om een balans en staat van baten en lasten op te stellen. Om misbruik van financieel-economische aard – bijv. witwassen en terrorismefinanciering – bij stichtingen tegen te gaan worden stichtingen met het wetsvoorstel verplicht om deze stukken voortaan te deponeren bij het handelsregister. Enkele toezichts- en handhavingsinstanties van de overheid krijgen toegang tot deze stukken.

3) Rechterlijk bevel

Op grond van de eerste nota van wijziging bij de Wtmo kan het OM de rechter verzoeken om maatregelen te treffen tegen “een maatschappelijke organisatie die activiteiten ontplooit die erop gericht zijn de Nederlandse democratische rechtsstaat of het openbaar gezag te ondermijnen of klaarblijkelijk dreigen te ondermijnen”. Het gaat dan om:

- 1) Een rechterlijk bevel aan de organisatie van max. 2 jaar, waarbij de organisatie zich moet onthouden van bepaalde activiteiten.
- 2) De rechter kan als bijkomende maatregelen opleggen:
 - a. verval van gelden aan de Staat bij overtreding van het bevel in de vorm van een dwangsom;
 - b. bevrozing van bepaalde tegoeden;
 - c. verbod op ontvangst van bepaalde donaties;
 - d. meldplicht aan het OM van bepaalde donaties/geldstromen; of
 - e. (periodiek en op verzoek) inzicht verschaffen aan het OM in de financiële administratie.
- 3) Voorafgaand/hangende het verzoek zijn nog voorlopige maatregelen mogelijk met tussenkomst van de rechter, namelijk het verstrekken van

inlichtingen door het bestuur van de maatschappelijke organisatie, openlegging van boeken en/of het verstrekken van informatie over bepaalde gelden. Ook is bij vrees van verduistering beslag op gelden mogelijk.

- 4) Maatregelen (bevel en bijkomende maatregelen) kunnen zo nodig ook cumulatief worden opgelegd door de rechter, waardoor maatwerk mogelijk is.

Verschillende overheidsinstanties kunnen informatie doorgeven aan het OM ten behoeve van zo'n verzoek tot het treffen van maatregelen.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Datum
25 september 2025

Onze referentie
6763113

4.2. Inhoud verslag en nota n.a.v. verslag

- GroenLinks-PvdA, D66, PVV, ChristenUnie, PvdD, JA21, SGP en Volt hebben inbreng geleverd voor het verslag van de Eerste Kamer. GroenLinks-PvdA en PvdD staan kritisch tegenover het voorstel. De overige fracties lijken neutraal te staan tegenover het wetsvoorstel. De belangrijkste vraagpunten zijn:
 1. Betekenis termen 'openbare orde' en 'ondermijning van de democratische rechtsstaat';
 2. Rol burgemeester (zijn burgemeesters voldoende toegerust voor de bevoegdheid die zij o.g.v. de Wtmo krijgen en is er een risico op politisering van hun taak?); en
 3. De positie en rechtsbescherming van het maatschappelijk middenveld (wat zijn de effecten van het voorstel op het maatschappelijk middenveld, hoe worden zij betrokken bij de uitvoering van het voorstel, heeft het voorstel gevolgen voor donateurs?).
- Op deze vragen en zorgen wordt als volgt gereageerd:
 1. Zowel het begrip 'openbare orde' als de term 'ondermijning van de democratische rechtsstaat' zijn voldoende afgebakend en bovendien bekende begrippen waar al lang mee wordt gewerkt. Ze zijn o.a. bekend uit art. 2:20 BW (over het verbieden van organisaties) en de Gemeentewet. Onder 'openbare orde' wordt verstaan een complex van rechtsregels dat ziet op het gewenste niveau van orde en rust in het openbare leven. Bij 'ondermijning van de democratische rechtsstaat' gaat het o.a. om duurzame aantasting van de democratische vrijheden, de introductie van een parallel rechtssysteem naast of buiten de democratische rechtsstaat en de aantasting van de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.
 2. Burgemeesters zijn bij uitstek toegerust om de bevoegdheid o.g.v. de Wtmo uit te oefenen en af te wegen of informatie over donaties wordt opgevraagd. Het past in hun bestaande taak tot handhaving van de openbare orde (art. 172 Gemeentewet) en zij hebben het beste zicht op de lokale situatie. Naar verwachting wordt het instrument enkele keren per jaar ingezet zodat geen overbelasting van burgemeesters wordt verwacht. Burgemeesters kunnen alleen een informatieverzoek doen als dit nodig is in het kader van handhaving van de openbare orde. Bovendien overlegt een burgemeester met het OM voordat wordt overgegaan tot het opvragen van informatie. Om die redenen is er ook geen risico op politisering of willekeur.
 3. In de voorbereiding van het voorstel is o.a. het maatschappelijk middenveld betrokken. Om de gevolgen voor hen te minimaliseren, is in een eerder stadium afgestapt van het systeem dat iedere maatschappelijke organisatie een donatieoverzicht moet opstellen. Daar is een organisatiegerichte aanpak voor in de plaats gekomen, op grond waarvan de burgemeester en het OM informatie kunnen opvragen over donaties bij specifieke maatschappelijke organisaties. Bovendien kunnen alleen donaties vanaf €15.000 worden.

opgevraagd. Dat betekent dat het overgrote deel van goede doelen organisaties niet met het voorstel te maken zal krijgen. Uiteraard zal de positie van het maatschappelijk middenveld ook worden meegenomen in de jaarlijkse monitoring van het voorstel en de evaluatie binnen vijf jaar.

De gegevens die van een donateur kunnen worden opgevraagd zijn beperkt (naam en woonplaats; uit de aard van de donatie kunnen indirect religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen blijken). Daar komt bij dat slechts een beperkte groep instanties toegang heeft tot die gegevens. Deze worden niet openbaar. Daarmee bevat het voorstel voldoende waarborgen voor donateurs.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Sector Privaatrecht

Datum
25 september 2025

Onze referentie
6763113

4.3. Politieke context

In de Tweede Kamer hebben SP, D66, NSC, ChristenUnie, SGP, CDA, VVD, BBB, JA21 en PVV voor het voorstel gestemd. GroenLinks-PvdA, PvdD, DENK, Volt en FvD hebben tegen gestemd.

4.4. Maatschappelijke context

Onlangs heeft het College voor de Rechten van de Mens (CRM) in het jaarverslag aandacht gevraagd voor de positie van het maatschappelijk middenveld. Daarbij werd de Wtmo als negatieve factor benoemd.⁴ De kritiek van het CRM zoals m.b.t. de normstelling en de gevolgen voor het maatschappelijk middenveld, is in de nota n.a.v. het verslag en de eerdere behandeling in de Tweede Kamer aan bod gekomen.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1. Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

⁴ CRM 8 september 2025, Jaarrapportage 2024-2025: Tegenspraak onder druk. Te raadplegen via: <https://publicaties.mensenrechten.nl/publicatie/24d329a2-cdb0-4f6e-9429-fb7ef9cf5e38>.